

Ud af skolen - og hva' så?

AALBORG
KOMMUNE

Byplanvejens skole, april 2012

”Ud af skolen og hva' så?”

Udviklingsarbejde for udskolings elever med særlige behov

Intro

Byplanvejens skole har de seneste 6 år haft succes med at forbedre udskolingsaktiviteter for eleverne i den ældste specialklasse. Fra august 2010 til juni 2012 har det været et udviklingsarbejde under Aalborg skolevæsen.

Målsætning

Hvordan kan eleverne i folkeskolens ældste specialklasser gøres til aktive aktører i deres uddannelse og uddannelsesvalg¹ - med særlig fokus på udvikling af undervisningsdelen.

Arbejdet indebar analyse, systematisering og udvikling af eksisterende erfaringer. Målet er konkrete bud på undervisning og anvisninger på pædagogisk praksis.

Beskrivelse af forholdene som de var.

En overvejende stor del af eleverne i afgangsklassen i specialundervisningen var kendetegnede ved, at de ikke var aktive deltagere mht. deres valg af uddannelse/ liv efter folkeskolen. Mange af eleverne havde svært ved at orientere sig i blandt passende tilbud, med den konsekvens at de ofte meldte fra, lod andre vælge for sig og blot gled med strømmen af tilbud fra f.eks. socialrådgiver eller vejleder. Mange af eleverne var svære at få til at deltage i erhvervspraktikker og lignende ud-af-huset aktiviteter. Endelig var der, efter vores opfattelse, relativt mange elever der droppede ud eller skiftede uddannelse, oftere end det var gældende for elever fra ordinære klasser. En problematik der er genkendelig i megen uddannelsesforskning for elever med særlige behov¹.

¹ Mehlbye, Jill (2008): ”Specialundervisningselevens skolegang og tiden efter”, København, AKF, <http://www.akf.dk/udgivelser/2008/pdf/specialundervisningselever.pdf>

Ud af skolen - og hva' så?

AALBORG
KOMMUNE

Produkt

Få områder er mere belyst end netop unges vanskeligheder i uddannelse og der finder utallige projekter og tiltag sted, både i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne. Derfor kan det virke vanskeligt at tilføje noget nyt på det område, men det er ikke desto mindre hvad vi gør her. Hvor mange steder er det søgt løst ved at oprette en mere praktisk tilgang, f.eks. i form af erhvervsklasser med en større integration af det teoretiske og det praktiske. Det har ikke været målet her – snarere en kvalificering af forudsætningerne for at indgå på en uddannelse. Man kan betegne det som en målrettet styrkelse af faktorer der er væsentlige for at indgå på en uddannelse. Og det er en nødvendighed for elever i risikogruppen, hvor den generelle udvikling i folkeskolen med øgede krav og større akademisering af fagene gør det vanskeligere for mange at hænge på i undervisningen, kravene er for store. Når vi retter fokus på de svageste elever, er det de elever der betegnes som risikogruppen, - de omkring 20 % af hver ungdomsårgang der ikke opnår en ungdomsuddannelse.

Undervisningsdelen er inddelt i undertemaer som kan indskrives i afgangsklassens årsplan med længere forløb eller som små input i dagligdagen. Temaerne er:

1. Dig selv - selvbeskrivelse
2. Viden om erhverv
3. Erhvervspraktik
4. På eksterne uddannelser
5. Jobannonce, jobansøgning og jobsamtale
6. UEA i øvrig fagundervisning
7. UEA – drama
8. Øvrige UEA-aktiviteter

Evaluering

Idet målsætningen er formuleret som en dannelsesproces hos eleverne er den vanskelig at måle. Følgende parametre er udtryk for et valg, og kunne i den forstand have været anderledes. Parametrene indikerer hver for sig en betydning i forhold til den samlede indsats' mål, om at medinddrage eleverne i højere grad i at forvalte deres vej igennem uddannelse.

Ud af skolen - og hva' så?

AALBORG
KOMMUNE

Der er tale om et smalt datagrundlag (16-24 elever) som udgangspunkt for normative og komparative analyser. Derfor er de kvantitative data hovedsagelig brugt indad til, som afsæt for fokusområder og at komme dybere ind i problemfelterne.

1. **Fremmøde i erhvervspraktikker og introkurser på ekstern institution.**

Fremmødet er på 98 %. Der har været elever som skulle hentes, andre en opringing, men alle elever har over de sidste 3 år gennemført og bestået alle UEA ud-af-huset aktiviteter.

Fremmødet i erhvervspraktikker og introkurser på eksterne institutioner er væsentlig for elevernes indsigt i muligheder (og begrænsninger) efter folkeskolen. Desuden er disse ud-af-huset aktiviteter en god træning i at begå sig i nye sammenhænge.

2. **Elevdeltagelse (aktørbegrebet) ved de sidste udskolingsamtaler med lærere, vejleder og forældre.**

Elevdeltagelsen – aktørprincippet er forbedret. Det er en vanskelig faktor at bedømme, især når iagttagelsen kommer indefra (lærerens egen). Iagttagelsen bygger på at alle elever på 9.-10. klassetrin er i stand til at tale med om muligheder efter folkeskolen, sammenligne disse og sætte dem i forhold til egen person og kvalifikationer. De sidste 3 år har alle elever følt at de har haft et reelt valg, der har været flere muligheder og de er blevet hørt og har været med til at fremhæve negative samt positive faktorer i forhold til mulighederne. At eleverne kan agere i forhold til fremtiden med egne kvalifikationer/begrænsninger in mente, giver med rimelig antagelse om at de på fremtidig uddannelse også her vil kunne agere som aktør.

Desuden er det værd at tilføje at i balancegangen mellem ydre påvirkning (gode råd fra lærere, vejledere og forældre) og elevens selvbestemmelse, har der de seneste 3-4 år været så megen enighed at alle valgte uddannelsesretninger har været hvad vi kan kalde realistiske. Formentlig styrker aspektet at eleverne er aktører i egen uddannelse (eget liv), muligheden for at nå eleverne med vejledning.

Ud af skolen - og hva' så?

AALBORG
KOMMUNE

3. Fastholdelsestendens hos elever der er gået ud de seneste 3 år.

Fastholdelse i uddannelse. De seneste 3 år er 15 elever udskrevet fra 9. el. 10. kl. trin på Byplanvejens skole. Det er smalt data at lave komparative undersøgelser af, hvorfor data er indhentet kvalitativt igennem interview og iagttagelse. Fastholdelsen på uddannelse indikerer i nogen grad hvorvidt valget har været korrekt. Efter nogen tid reduceres betydningen af undervisningen fra folkeskolen, hvorfor der kun er medtaget de første 2 år efter endt folkeskole.

Indenfor 1. år er 12 ud af 15 afgangselever fastholdt i uddannelse/projekt. På 2 år er det 9/15. Oplysninger om uddannelse: 1 er udskrevet til ordinær uddannelse på Tech college og 1 til AMU, 1 til ordinært arbejde, 1 til landbrugsskole, 1 til uddannelsesforberedende undervisning, 5 (heraf 3 STU) til projekter for unge med særlige behov, 3 til ungdomshøjskole, og 2 til produktionsskole.

Ordinær ungdomsuddannelse med støtte, er tilsyneladende en option for få af de unge lige efter folkeskolen; for flere unge er en skole med specialundervisning en god vej. Her fastholdes den unges tilknytning til uddannelsessystemet mens kvalifikationerne til at indgå på en ordinær uddannelse forbedres. I denne optik er typiske muligheder for videre forløb: VIA Aalborg, produktionsskole, ungdomshøjskole/ linjehøjskole, efterskole (10. kl.), ny mesterlære, EGU, VUK Aalborg, Nordbo, Tech college. Samtaler og data med tidligere elever, fører til disse tendenser:

- Hvis der ses bort fra 3 "udsatte" elever, samt den ene elev der frafaldt Construction college da praktikpladsen blev kriseramt, er der stort set ingen frafald.
- Der er få af de tidligere elever der benytter de mange muligheder der er, til at søge støtte i ordinær uddannelse, umiddelbart efter folkeskolen.
- Mange af de tidligere elever på Byplanvejens skole, forsøger at opkvalificere sig ved VUC, 4-5 år efter endt folkeskole.
- Der er 3 elever som efter 3 år ikke har et samlet skoleforløb på over 5 uger. De er opsøgt af uu-vejleder, de har været knyttet til projekter, produktionsskoler m.m. I egen selvbeskrivelse har de ikke vanskeligheder eller brug for støtte, men lever livet med fester og venner. De må beskrives som vanskelige at vejlede.

Ud af skolen - og hva' så?

AALBORG
KOMMUNE

4. I stand til at erkende og beskrive egne vanskeligheder. Desuden om eleven er i stand til at kompensere for sine vanskeligheder.

For nogle år siden var to bilglade drenge i 9. klasse ikke i tvivl om at auto-college var det rigtige valg, men deres indlæringsvanskeligheder gjorde det til et urealistisk valg. Der blev forsøgt at vejlede i anden retning, men al påvirkning prellede af på de to drenge – og de påbegyndte begge auto college. Indenfor 2 uger var de begge frafaldet uddannelsen. Oplevelser som denne har vi de seneste år minimeret ved at give de unge større indsigt i egne særlige behov og vanskeligheder, hvilke begrænsninger de ville møde og være i stand til at italesætte sine behov for støtte og kompensation.

Det er en vanskelig balancegang mellem selvværd og handicapopfattelse at give en undervisning der kan styrke den unge, men det kan lade sig gøre.

De seneste år har ingen elever har været udenfor rækkevidde når det gælder vejledning.

Diskussion af data og det videre perspektiv

Et af de spørgsmål der umiddelbart springer i øjnene er, om flere unge ville være i stand til at gennemføre en ungdomsuddannelse umiddelbart efter folkeskolen? Undervisningsmæssigt vil faktorer som "eleven som aktør" og selvopfattelsen af vanskeligheder være central. Hvis spørgsmålet rettes mod undervisningsopgaven vil det lyde: *Kan man forestille sig fremtidens risikogruppe omdefineret til stærke individer når det gælder om at turde markere sig, kompensere med IT, fastholde sin ret til uddannelse og gøre opmærksom på støttebehov – alt sammen på trods af et fagligt niveau på 4. klassesetrin, dårlig hukommelse og let afledelighed?* En del af de tiltag vi har beskrevet, er et skridt i den retning.

Undervisningsdelen er formidlet til øvrige lærere i klasser med elever med særlige behov i Aalborg Kommune, der er aftalt opfølgning med erfaringsudveksling forår 2012.

Kristian Lund

Speciallærer

Byplanvejens skole